

ჩველები

მელიქიძის ქუჩაზე, არტემ ჩაიგეშვილის სა-
ლებში.

ხელის-მომწერა

რედაქციაში და სტ. მელიქიძის სტამბაში.
შტაბს გარეშე მცხოვრებთათვის: Въ Тифлисъ. Въ
редакцію газеты „Дროზბა“.

გაზეთის უასი

წელიწადში 8 — მან., ნახევარ წელიწადში —
4 მან. და 50 კაპ., თვეში — 1 მან.
ცალკე ნომერი — ერთი შაური.

დროზბა

გამოდის კვირასობით, ოთხშაბათობით და პარასკეობით

განცხადება

მიიღება ქართულს, რუსულს, სომხურს და ფრანგულს
ცხულებს ენებზე.

განცხადების უასი

დიდი ასობით, ასოზე — 1 კაპ., ასო-მთავრულით
სტრიქონზე — 8 კაპ., ციცეროთი, სტრიქ. — 5 კაპ.
და პეტიტით — 4 კაპ.

თუ საჭიროება მოითხოვს, რედაქცია გაასწავლებს
და შეამოკლებს გამოგზავნილ სტატიებსა,
დაუბეჭდელი სტატია ავტორს არ დაუბრუნდება.

საქართველო

დღიური

ატაკოვის გაზეთი („მოსკოვის უწყებანი“) კიდევ მიუბრუნდება ძველი
სიის მთიულების ეთიომ-ლეღვასა და
ასე ათავეებს თავის გრძელ ლაღადობას:
„რუსეთი არ ეძებს მიზნს, რომ მსმა-
ღეთს ან სხვა რომელიმე სახელმწიფოს ომი
გამოუცხადოს; მიზნების პოვნა ძნელი არ არის;
იმას არ უნდა ომის ატება არავისთან, მაგ-
რამ მეორეს მხრით ის ვერ მოითმენს, რომ
ვინმე იმის ღირსება დაამციროს ან თავის
სახელმწიფოში ვისმე შეფთი მოახდინოს.
ამისათვის ჯერ-ჯერობით საკმაოა, რომ ჩვენ
ზოგიერთი პოლიტიური ზომები ვიხმაროთ
ჩაჩანში და ოციოდ ბატალიონი ჯარი და-
ვაყენოთ ჩვენს მსმალთს სამზღვარზედ.“

ამბობენ, რომ ამ მოკლე ხანში
რუსეთის სამხედრო მინისტრი მილი-
უტინი აპირებს ძველსაში მოსვლასო.

იქნება მალე ერთი კარგი ახალი
კანონის გამოცემა ეღირსოსთ ჩვენ
სოფლის საზოგადოებათ, რომელნიც
ასე ხშირად უჩივიან თავიანთ მამა-
სახლისებსა და მოსამართლეებს, რუ-
სულ გაზეთებში იწერებიან, რომ
მმართველობამ მიიღო მხედველობა-

ში ეს დაუბოლოებელი საჩივარი
სოფლის მოხელეებზედო და შემდე-
გი განკარგულების გამოცემას აპი-
რებსო: ა) მმართველობა გამოსცემს
ღარიგებას (ინსტრუქციას), რომელ-
შიაც მოკლედ და გარკვევით მოხსენ-
ებულნი იქნება სოფლის მოხელეების
კველა უფლება, მოვალეობა და პა-
სუხის-გება, და ეს დაურიდება ყვე-
ლა სოფლებში; ბ) ამ ღარიგების
შესწავლა ყველა სასოფლო შკო-
ლების შაგირდებისათვის ეალღებუ-
ლი იქნება; გ) სოფლის მოხელეების
ზედამხედველობისათვის დანიშნული
იქნება ცალკე პირი — „სოფლის მზრუ-
ნველი“, რომელთაც ადგილობრივ
განათლებულ მემამულეთაგან ამოა-
ჩივენ და რომლის მოვალეობა იქ-
ნება თვალ-ყური ადევნოს მოხელე-
ების მოქმედებასა და თუ რამ შე-
ნიშნა უკანონო ან უსამართლო,
უმალღესს მთავრობას მოახსენოს.

ამ მესაზე მუხლის შემოღება ჩვენ-
ში არა გვეგონია, რომ სასიკეთოდ
დარჩეს, რადგან მთელი სოფელი
მაშინ თითქმის ერთი მემამულე-
მზრუნველის ხელში ჩავარდება. პი-
რველი ორი განკარგულება კი ყოვე-
ლად გონიერი და ამ საგნისთვის
ძლიერ გამოსადევი იქნება. მართი

მხრითაც რომ ეშველოს რამე სო-
ფელს, მერე, უეჭველია, ყოველი სა-
ჩივრები და უკმაყოფილება მოხელე-
ებზე თავის-თავად მოისპობა: ეს ის,
რომ სოფლის მოხელეების არჩევან-
ში უფლის აღმინისტრაცია რომ არ
ერეოდეს. ამას წინათაც ესტყვიდა და
ახლაც ეიმეორებთ, რომ ჩვენში
ხშირად, სოფელი კი არა, უფლის
უფროსი ან იმის თანაშემწე ნიშნავს
მამასახლისებსა და მოსამართლეებს
და ამგვარად დანიშნულ ხალხს, რა-
საკვირველია, სოფლის შიში და მო-
რიღება არა აქვს.

შემდეგ შემთხვევას გვეწერენ ბო-
რიდამ, რომელც ამ დღეებში მომ-
ხდარა:

„მთი გამოჩენილი თოფის მსროლელი
გვეყოლია ბორში. თავის სიყოფილის გამო-
საჩინად და დასამტკიცებლად, ამ კაცმა
ქუჩის ახლო კედელზე დასო მიზანი და
მეორე ეზოდამ დაუმიზნა ტყვიით გატენილი
თოფი. ტყვიამ კედელი გაჭრიტა, გავარ-
და აქედამ და ერთ მოთამაშე პატარა ბიჭს
ფეხები აფშლღეკინა.“

„შველას გვაკვირებს ახლა: რატომ ეს
მარჯვე მსროლელი ომში არ მიღის ახლა
და ერთ-ერთ მხარეს არ უშველის?!“

ფალტონი

ირლანდიელის ხალხოსნურ სულზე *

მკვლევარმა მკვლევარმა ტიერის მიერ
(დასასრული)
ამაოდ ცდილობდა ინგლისი ირ-
ლანდიის ფრიად ცოცხალ მხნეობის
დამორჩილებას. მერას გზით ირლან-
დიას მან ვერ დაეიწყო დაპყრობა და
ვერ მიღლებინა დაიარაღებულ და-
ცემის ნამყოფებროგორც სამართლი-
ანის ავტორიტეტის კანონები; ვერა-
ფერმა ვერ გასტება ირლანდიელის
სიმტკიცე. სთუნებას, მუქარჭმას, წა-
მებას, ყველაფერს ჰქონდა ადგილი,
მაგრამ შეიღებს მაინც დარჩათ მა-
მებისგან ნაანდერძევი სიმტკიცე.

ნამდვილი ირლანდიელები მარ-
ტო ძველ ირლანდიას ჰსცნობდენ თა-
ვის მამულათ; ამ მამულის მიზეზით
იყო, რომ ისინი მტკიცედ ეკიდებო-
დენ თავის სარწმუნოებას და თავის
ენას; კიდევ ეს მამულია, რომელსაც
ისინი ეძახიან თავიანთ აჯანყებაში
„ირინს“. ამავ სახელსა ჰხმარობ-
დენ მათი წინაპარნიც.

ამ ჩვეულებათა და ზეპირგადმო-
ცემათა ჯაჭვის დასაცველად ირლან-
დიელებმა აიშენეს იმისთანა ძველე-
ბი, რომელთაც ვერ დაანგრევეს ვერც
რკინა და ვერც ცეცხლი. იმათ მო-

კიდეს ხელი სიმღერას, რომელშიაც
თავის თავი მარჯვეთ მიანჩიათ და
რომელიც დამოუკიდებლობის დრო-
ებში შეადგენდა მათს ღიდებას და
სიამოვნებას. მესაზნდრეები და მე-
მუზიკეები მამულის მერხივებდ გახ-
დნენ. ისინი ეიდოდენ სოფლიდგან
სოფელში და ყოველკერისათან მი-
ქონდათ ძველ ირლანდიან მოგო-
ნება. იგინი ჰსცდილობდენ, რომ ეს
მოგონება ყველასთვის სასიამოვნოთ
გაეხადნათ, როგორც უნდა ყოფი-
ლიყოს გემო და წლოვანება: ვაჟკა-
ციებისთვის მათ ჰქონდათ სამხედრო
სიმღერები, ქალებისთვის სამიჯნუ-
რო გალობა, ბავშვებისთვის საუ-
ცხოვრო ზღაპრები.

ყოველ ოჯახს მუდამ მზათ ჰქონ-
და მგზავრებისთვის ორი ჩანგი, და
ვინც უკეთ შეამკობდა უწინდელ
დროის თავისუფლებას, პატრიოტე-
ბის სახელსა და მათის მიზნის სიდი-
დეს, ის, ჯგლდოში, უკეთ იქნებოდა
გამასპინძლებული.

ეს იყო ირლანდიელების სინანუ-
ლის და წადილის უკანასკნელი შე-
საფარი. აქაც არა-ერთხელ მოინდო-
მეს ინგლისის მეფეებმა მათი დაჩა-
გვრა: მლოდველი პოეტები იყენენ
დევნულნი, დაპატიმრებულნი, წვა-
ლებულნი. მაგრამ სისასტიკემ მხო-
ლოდ გააბრაზა დაუცხრომელი ნე-
ბანი; სიმღერის და ლექსების ხელო-
ვნებას ჰყავდა თვისნი მოწამენი, რა-
გორც სარწმუნოებას; და მოგონე-
ბანი, რომელნიც უნდა გაეკროთ,

ერთი-ორად გამრავლდნენ, ამ წვა-
ლების დახსოვნების გამო.

ხალხოსნურ სიმღერების სიტყვები,
რომლითაც ირლანდიელებმა თვის-
ნი განუწყვეტელი წვალბანი გამო-
ხატეს, უმეტეს ნაწილად დაღუბენ;
მხოლოდ მუზიკა დარჩა შენახული.
ეს მუზიკა წარმოადგენს ერთრიგ გან-
მარტებას ამ ქვეყნის ისტორიისთვის.
იგი ჰხატავს სულის მდგომარეობას,
როგორც მოთხრობა ჰხატავს მოქ-
მედებას; იქ ნახავთ ბევრს გულმტკი-
ვნეულებას და მტკუნვარებას, ერთ-
გვარ მწუხარებას, ღრმად გრძობილ-
სა, მაგრამ ბნელად გამოთქმულსა,
ტივილი თითქო იმალება იმიტომ
რომ მას უჭერტენ. ხანდახან იქ მო-
ჩანს ცოტა იმედი და სიმჩატე, მაგ-
რამ საგალობელ ჩასართავს, რომე-
ლიც დიდად ცოცხალია, უცებ მო-
სდევს ერთნაირი მწუხარე შესაწყო-
ბი, ერთნაირი ხმის ცელილება, რა-
მელსაც მყისვე ხელახლავ მოჰყავს
უფრო ბნელი ფერადი, როგორც
ღრუბლიან დღეში ხან-და-ხან მზე
გამოსჩნდება ერთ წუთს, რომ ისევ
ჩქარა დიშალოს.

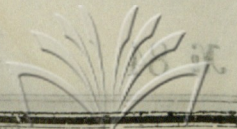
მური ერთ დროსვე პოეტი და
მემუზიკეა, როგორც მისის მამულის
ძველებური მესაზნდრეები; მაგრამ
მათის ველურის გულის-ხმის მაგიერ,
მას აქვს შემოშავებულ ნიჭის ყველა
სიტუარენი; დამოუკიდებლობისადმი
მისი სიყვარული, გადიღებული ეხ-
ლანდელ ფილოსოფიით, აღარ საზ-
ღვრავს ყველა მისს წადილს ირლან-
დის განთავისუფლებით და ძველის

„თფილისის მოაზრებ“ გვაცნობებს,
რომ მიწის-მზომელი (ზემლემერი)
აეტოვსკი, რომელსაც აბრალდებ-
დნენ, რომ წალკის ბერძნებს ქრთამი
გამოართვა, მიწის დარიგების დრო-
საო, და რომელიც შარშან გაიქცა
აქედამ მსმალეთში, იქაურ მთავრო-
ბას დაუჭირავს, ჩვენი მთავრობისა-
თვის გადმოუცია და ახლა დაქერი-
ლი მოჰყავთო.

ამ დღეებში ძალაქში დაბრუნდა
უფ. მ. ბეთანელის ტრუჰპა „ახიელი
მოსაქრავებისა.“ მოგვხსენებათ, რა
საიდუმლოებით წაიდნენ აქედამ ამ
სამი თვის წინათ, შემდეგ რა ბაქი-
ბუქითა და ამბით მისცეს სტამბოლ-
ში კონცერტი! მენაში სამასხაროთ
აიგდეს და შემდეგ მონაველიეში და
სხვა ქალაქებში საქმე იქამდინ მივი-
და თურმე, რომ კინდამ ცემით გა-
მოჰყარეს თეატრიდამ. თვითონ უფ.
მ. ბეთანელი გამოდიოდა თურმე
სცენაზე, ჩერქულ ტანისამოსში
და ჩუსტებში ჩაცმული, ლეკურს
თამაშობდა, მაგრამ არც ამან უშვე-
ლა-რა.

ბოლოს ანტრეპრიონერმა გადას-
წყვიტა, რომ ამისთანა საქმით ამე-
ოიკაში მე ფულს ვერ მოვიგებო და

* „დროზბა“, № 73.

მარსელიდამ გამოისტუმრა (ამბობენ, მიატოვაო) თავის მშვენიერი ქართველი ქალი ტასიკა და ორი სხვა დამკრავები.

ახლა, როგორც მოგახსენებთ, აქ ჩამოვიდნენ, ელაც სომხის ფაქრების წყალობით, და როგორც ამბობენ, კბილების დაუკრ ტუნებელად ვერ მოიგონებენ თავიანთ ანტრეპრიონერს....

ჩვენ შევიტყუეთ, რომ ამ ორი კვირის წინათ უფ. გეოლოგის სიმონოვიჩი სენიში წასულა იქაური მანდების დასახედავით. ამბობენ, სენიში ოქროს მადანის ნიშნები არისო და ამ ექსპერსის განსაკუთრებული მიზანიც ეს მადანი არისო.

„დროების“ კორექსონდენცია

სიღნაღი, 5 აგვისტოს. უფლო რედაქტორო, გთხოვთ ადგილი მისცეთ თქვენს გაზეთში ამ მცირე შენიშვნას, რომელიც, ვგონებ, ყურადღების ღირსი უნდა იყოს.

სიღნაღის უბნში, სოფელს მ.ზანში, იყო საყდრის დღესასწაული — შანეთობა, მაისის 25-ს.

წინა დღეს მოიყვანა ერთმა კაცმა სოფელში ერთი კამეჩი და დაკლა, როგორც მოგახსენებთ სოფლის დღესასწაულის ამბავი, შამოხევიენენ სოფლები და კამეჩის ხორცი სულ წაიღწამოიღეს. ხორცის ფასი გახლდათ სიმინდი, პური, ღვინო და ნამეტანი ნისია.

ეს ძალიან კარგი, მაგრამ, საუბედუროთ, ბოლოს ისე მოხდა, რომ კამეჩი არც პატრონმა დაკლა და არც

მყიდვემა სჭამა. პიროგორ: ამ კამეჩის დამკველს ცოლი მოჰკვდომდა და სამღვდლო გადასახადი არაფერი არ ჰქონოდა, რომ დიაკვნისათვის მიეცა, რადგან რიგი დიაკვნისა ყოფილა. ამ დროს ეს დიაკვანი შეუჩნდება გლეხს და დაარბევს, რომ წადი, მოიპარე რამეო, ხარი, ძროხა, რაც იქნებაო, შენც ხომ მშვიერი ხარ, ხორცი შენ გაყიდეო, და ტყავს მე წაიღებ, სამღვდლო გადასახადშიაო. ჩვენი ბიჭები შინ ფეხშიწველები არიან, ამისათვის ტყავი ძალიან მჭარდებოდა. თუ ვინცოდა ამოჩნდება რამე ნაქურდალი, შენ ნურაფრისა გეშინიანო, ყოველ პასუხს მე მიესჯემო....

ამ იმედობით თურმე გაბედა საწყალმა გლეხმა: წაიდა, მოიპარა კამეჩი მოიყვანა და დაკლა. ხორცი რომ გაიყიდა, მოვიდა დიაკვანი, მოსთხოვა ტყავი; გლეხმაც აიღო და მისცა; დიაკვანმა გადააბრუნ-გადმოაბრუნა და სთქვა: „ეს ჩვენი კამეჩის ტყავიაო!“

იწამსვე მისწერა წერილი თავის მამას სოფელს შანთანში, სადაც ის არის სოფლის მამასახლისად. ეს რომ შეიტყო მამასახლისმა, იმ წამსვე ს. მ.ზანში გამოიქცა. დაიჭირეს ქურდი, ბეგევემა (მამასახლისმა) სტაცა შიგ ყელში ხელი, მის შვილმა დიაკვანმა სტაკცა სილები იქითა-და-ქეთ.

ეს რომ შეიტყეს მ.ზანის სუდიამამასახლისებმა, რასაკვირველია, დაეხმარნენ კამეჩის პატრონს. ამათის შემწეობით, გამოარეკეს მთელი სოფლის მცხოვრებნი და ვისაც ხორცი ეყიდნა; ყველას მოატანინეს და ერთადგილას დაჰყარეს და ხორცის წამლებთაც საკმაოდ ურტყეს ჯოხით;

მერე ამოარჩიეს ათიოდე კაცი, ხელები უკან შეუკრეს და გადაარეკეს სოფელ ჯუგანში, სადაც საპყრობილეა. მემრე ხორცის მსყიდვეები გამოუშვეს და თითო კაცს თითო მანეთი გადახდევინეს.

ეს მოხდა დღესასწაულ დღეს; თუმცა ხალხი ბევრი იყო მოსული დღესასწაულზედ, მაგრამ ვერაფერ შეატყუა, ქურდი ვინ იყო და წვალებში ვინა. საწყალი სტუმრები პირდაღებულნი მასტყროდნენ თავიანთ მასპინძლებს და ქლები კი ხელებს თავში იცემდნენ.

ბოლოს გამოიყვანეს ქურდი, რომელსაც კამეჩი უნდა აზღვევიონ. ძამეჩი დაათასეს თორმეტი თუმანი; ტყავიც მამასახლისმა წაიღო, ბეგევემა, რომელსაც შემოსხნებულ ბიჭების ქალამად სჭირდებოდა. ზღვებს სახლში არა ებადარა კამეჩის საზღვავი და ამის გამო ხელი მოაწერინეს, რომ მისცემს დიაკვნის მამას, მამასახლისს ბეგევეს, თორმეტი თუმანის მაგიერ ვენახსა და მამულს.

ამნაირად მამასახლისმა თავის შვილის შემწეობით, ეს კამეჩი თოთხმეტ თუმანად გაისალა; თორმეტი თუმანი და მკველელისაგან და ორი თუმანი მცხოვრებლებსაგან, ვინც რომ ხორცი იყიდა, რომელთაც ეს ხორცი გადაუყარეს.

ს. მ. მაროველი

აბასტუმანი, 4 აგვისტოს. შეცრად შეიცვალა აბასტუმანში ცხოვრება; კადეე ძველ წესზედ დადგა.

მოვიდა მუზიკა, და ისეთი მოქმედება ჰქონდა აქაურს საზოგადოებაზედ, როგორათაც ახალი გაზაფხულის მზის სხივისა; ყველანი ერთადა იგივე დროს იკრიბებიან ბაღში,

„ათას შიშთან, ათას უბედურებასთან შენმა ღიმილმა გამოიხარულა ჩემი გზა. რაოდენათ უფრო სამწუხარო ჰხდებოდა ჩვენი ბედი, იმოდენად უფრო ცოცხალი იყო ჩვენი ს გულის ალი.“

„მე ვიყავი მონა, მაგრამ ჩემმა სულმა შენს კალთაში იპოვა დამოუკიდებლობა; მე ვლოცავდი თითქმის ჩემს უბედურებასაც, რომელიც უფრო ძვირფასათ მხდოდა მე შენს თვალში.“

„მე ვნახე შენი მტერი პატივში, როდესაც შენი ხედარი შეურაცხება იყო; მე ვნახე შენი შუბლი შემოსალი ეკლებით, როდესაც მისს შუბლზე ჰბრწყინებდა ოქრო! მან მე შემაძლია ადგილი თავის სასახლეებში, როდესაც შენი თავ-შესაფარი კლდის ქვაბი იყო. მაგრამ შენს ფეხებთან მიწა გამისკდეს, თუ მე მივცე ჩემი თავი იმას, ვინც არ მიყვარს, თუ მე შენ დაგიფარო რომელიმე ჩემი ფქვი.“

მეორე ნაჭერი, უფრო ამაღლებული სიმისა, ითქმის ერთს იმ ძველ მოსიარულე პოეტისაგან, რომელიც ეილოდენ ირლანდიაში და ბოტქმინდენ მამულის ბედსა:

„ნუ ჰგმობთ მესაზნდრესა, თუ იგი მიისწრაფის იმ საიდუმლო ბინებისაკენ, სადაც სული ცოტად მინც ჰსტებება, თუ იგი უზრუნველის სახით უღიბის დიდებას; იგი დაბადებული იყო უფრო კეთილშობილ განზრახულებათათვის; სხვა დროსა, უფრო მწყალობელსა, მისი სული ბევრად უფრო წმიდის ალით აინთებოდა. სიმი, რომელიც ეხლა მისს ქნარშია გაყრილი, მოდუნებდა საშინელ მშვილდასა და ისროდა მემორის ისრებსა მისი პირი, რომლისაც ეხლა შეუძლიან ამოიხროს მხალოდ სიწარე ამაო

სურვილისა, მკვერმეტყველურად წარმოთქვამდა პატრონის ვაჟაკურ სიტყვებსა.“

„მაგრამ, ჰოი ჩემო მძულა! შენი დიდება დაკარგულია; ის გულადები, რომელნიც არაოდეს არ უნდა მოკაკულიყვნენ, ეხლა წელში გამტყდარნი არიან. შენი შვილები იმალვიან და გრიდებიან ნათელს დღეს, რათა შენს ნანგრევებზე თავისუფლად იკვებონ. მათ მოლაღატეს უძახიან, როცა შენ მათ უყვარხარ, და შენის დაცვისათვის მათ სიკვდილი ჰსჯის. მათი ხედარი შეურაცხება არის, თუმცა იგინი შენი ორგულნი არ არიან; იგინი დანიშნულნი არიან ბნელ ცხოვრებისათვის, თუმცა არ თანხმდებიან თავიანთ მამების უარ-ყოფაზედ; და ამოხრებელ კოცონზე, სადაც ჰქენესი მომაკვდავი მამული, ინთება ლამპარი, რომელსაც იგინი სახელოვან გზზე მიჰყავს.“

„თუმცა შენი დიდება დამხობილია, თუმცა შენი იმედი წარმოადგენს მხოლოდ აჩრდილსა, მე შენ მაინც მიყვარხარ, ჰოი ირინე! შენი სახელი იცოცხლებს ჩემს სიმღერებში; არაოდეს, „მისის“ (იგლისის) ხარულობის დროს, ჩემი გული შენს უბედურობის მოგონებას არ მოიშორებს.“

„მე მსურს, რომ უცხო ქვეყნებში გაიგონოს მინდვრებში შენი ოხვნარი; მე მსურს, რომ თეთი შენი ტრები, იმ დროსვე, როცა იგინი გიქედენ ბოროტებსა, შეჩერდნენ მათის მონის ხმაზე და დადმოყარონ ცრემლი.“

მეორე სმირად მიუბრუნდება ირლანდიის დამოუკიდებლობის დროებს და უგალობს თავისუფალ მამულის გმირებს:

„მოგონოს ირინემ წარსული დღეები, როცა მისნი შვილები არ დალატობდნენ მას.

ბესელკაში (რომელიც აქაურებზე გააშენეს ძველის რიტორის ადგილას). მრშობათ საღამოობით ტყეში იკრიბებიან, სადაც წილს გამართეს ბლომათ სტოლები და სკამები. მართა შაბათისა, (რადგანაც აქაურს აბანოებში მხოლოდ შაბათობით ნება მიცემული სახით ბანებისა), ყოველ დღით და საღამოთი იკვირის მუზიკა და კვირაში ოთხჯერ ტანცაობა.

მასული იგლისის 27-ს დღით მოვიდა აქ მთილისის ლებერნატორი, რომელიც იმავე დღეს გაუმასპინძლდა უ. რემერტი, ტყეში, იმ ადგილას, რომელსაც „ატლაცების კარებს“ ეძახიან. საღამოს ბალი და რიტონდა მშვენიერად განათებული იყო ფერად-ფერადი ფარნებით იპვერატრიცის დაბადების დღის პატივდებისათვის.

იმავე თვის 29-ს საშინელი ქარიშხალი იყო აქ; მას თან მოჰყვა სეტყვა. ბევრ სახლებში ქოლგის ქვეშ იდგნენ წვიმის გადაღობამდინ. შემდეგ მოვიარდა ვ. წ. აბასტუმანის წყალთ, გაშაგებულო, საშინელის ღრიანლით. მთლად აბასტუმანის საზოგადოება გამოვიდა გარეთ და მოგროვდნენ ხლოვნებითა გარდმონაქანის წყლის საცქერლად. ეს სურათი მართლად მშვენიერი სახანავი იყო.

ამ თვის 2 ს აქაურს რიტონდაში, რომელიც განაღებულ იყო ფერად-ფერადი ფარნებით და რომელშიაც ერთის მხრით იმოდო მუზიკის და მეორეს მხრით სიმღერის ხმიბი, გამართული იყო კანცერტი. შესვლის ფასი იყო დანიშნული შესაწევნელად მებრძოლ სოფიანებისა, სულზედ 50 კაპ. რიტონდაში გამართეს ბუჭეთები, სადაც ეჭრობდნენ ქაობი: ს-გინოვისა, კნა მელიქოვისა, რემერტისა, სკოროვისა და აობრეტისა.

შემდეგ უ. რემერტმა წაიკითხა მოწოდება (Воззвание Петербургскаго Славянскаго комитета). რომლითაც წარმოუდგინა აქაურს საზოგადოებას

ბის აწყო ანუ წარსული თავისუფლება, დაურლოველი ანუ დარღოვილი სიმართლე. მინც უზამს საფრანგეთს, რაც მურმა უქნა ირლანდიას, იმას დასაჩუქრებს საზოგადოების მხრით პატივისცემა, დამეორეს მხრით სეინილის მუდამ გაახსენებს მას; რომ იგი ემსახურება უფუშინდეს საქმეს.

მით დროს ჩვენ გექონდა მკბენარ სიტყვის მასალები, რომელნიც, სასაცილოთ ადგების მიშით, აჩერებდნენ უსამართლობას; რატომ ეხლანდელ დროს ვერ გიქონებთ უფრო კეთილშობილურ სამღერებს ჩვენის ნების გამოსათქმელად? მითომ რატომ არ მოუმატებთ ჩვენს გონების სიმძლავრესთან და ჩვენს გულადობასთან პრეზიის სიმშვენიერეს? მითომ რატომ არ შეექნით ახალ პოეზიას, რომელიც ჩვენ თვით-არსებობის დასაცველად უნდა იყოს შეწირული; პოეზიას, კლასიკურს კი არა, არამედ ხალხოსურსა, რომელიც იქნება, წარსულ გენიოსების წაბძევა კი არა, არამედ დღევანდელ გრძობის და ჰზრის მხატვრობა?.....

ა. მ.

პარიზი, 28 ივლისს

საბაასო

მ. ჩიხიტაშვილს

მულით და სულით ესწუხარ, უ. ჩიხიტაურელი, რომ იმისთანა მასწავლებლები გვეყავს მუთისის სასწავლებლებში, როგორც თქვენ. ის არის უბედურება, რომ თქვენ შინაგანად არაფერ ვაქცირდებით და გარეგანად აგრე სტყუვდება თქვენში კაცი.

სამოც-და-თვრამეტი შაგირდი ერთბაშად გამოირიცხეს და თქვენ იმას იძახით: „ნუ გეშინიანთ, არაფერ გამოურიცხავსთო!“ აბა რაღა უნდა გკითხო თქვენ სასწავლებლის საქმე, როდესაც აგრე არა გაგვეგებათ რა? აბა დამიმტკიცე, უფ. ჩიხიტაურელი, ამ გამოირიცხულ შაგირდებში, რომ მელია ცუდი ყოფაქცევის? მე უნდა მოგახსენო, რომ არსად მინახავს ჯერეთ სასწავლებლის წესდებაში „პირობით მიღება“ შაგირდებისა; მაგრამ ჩვენს სასწავლებელში წესდებას უყურებენ? სამოც-და-თვრამეტი შაგირდი გამოირიცხოს სასწავლებლიდან და არც მათ მამებსა და არც სამღვდელთა მხრით წყევლებს არ გაავებინონ და საგამგებოთ არ დაისწრონ იგინი—ეს რომელ სასწავლებლის წესდებაშია?

„უ. ზედამხედველს მოშავლის სექტემბრისათვის მეხუთე კლასის გახსნა უნდაო,“ ამბობს უ. ჩიხიტაურელი. მის უნდა მეხუთე კლასის გახსნა? სასწავლებლის ზედამხედველს? მთხკლასიანი სასწავლებლისთვის ვერ მოუვლია და მეხუთე კლასის გახსნა უნდაო!!! რა უნდა გითხრათ, ან თქვენ და ან თქვენისთანა მყვარალაებს, რომელთაგან საქმე არა გამოდის რა? რადგან სულ არაფერი არ გცოდნია, უ. ჩიხიტაურელი, ჩვენი სასწავლებლისა, ეხლა მაინც გაიგეთ და დალაგებით მითხარით: რა იყო ამ შაგირდების გამოირიცხვის მიზეზი? შენ და შენმა ზედამხედველმა სასწავლებელი არ დაშალოთ და მეხუთე კლასის გახსნაზე არ შეგაწუხებთ! თქვენ მეხუთე კლასის გახსნა ისე ადვილად მიგანიათ, როგორც დოს ქაპა! პროფესორები კი გვეყოლება დღის წინაშე.... ნეტავი ჩვენს სასწავლებელს თქვენს ხელში!...

X
8 აგუსტოს.

ნარეკი

მეუთის ახლგაზღობასა და მუშებს ამას წინათ უდღესაწულნით დღეობა გამოჩინოლი იტალიელი პოეტის—ზოფარდო მამელისა, რომელმანც თავის სიტყვებზე საშობლოს განთავისუფლებას შესწირა რამდენიმე ათასი მუშა და სტუდენტები მთელი დამეფრად-ფრად ფანრებითა და ჟინილით დაიარებოდნენ თურმე მეუთის ქუჩებში და სხვა და სხვა რესპუბლიკურ სიმღერებს იმღერდნენ.

ამ პოეტის სახლზე შემდეგი ზედწარწერაა:

„სახლი ზოფარდო მამელისა, რომელმანც თავის სისხლი საშობლოს შესწირა და თავის ლექსები უანდრძა საუკუნოებასა. აქ დაიბადა და აქვე ცხოვრებდა.“

ვით ვეფარჯიშებდეთ ჩვენს სხეულსა და აგებულებას.

მართლა ესთქვათ, ბევრი საქმისაგანაც ხომ თავი არა გეტყვი. ბანა მეთი იქნებოდა ჩვენთვის ამ გვარი საზოგადოება? მეტადრე ამ ცემა-ტყევის საუკუნეში, როცა ჩვენ მშვიდობიანად ვიძინებთ დღეს და არ ვიცით ხვალ რა გველის? სხვა არა იყოს რა, ნაირ-ნაირი კანდიდატების აღმოჩენის დროს მაინც თოფ-იარაღის რიგაიანი ხმარება როგორ გამოადგებოდათ ქუთაისელებს!... ცემა-ტყევა აბა რა პატიოსნებაა განსაკუთრებით თავადებისათვის!

ხუმრობა იქით, მეცნიერები ამბობენ, რომ ბუნებას დიდი გავლენა აქვს ხალხის ხასიათზე. მაგნებ, ეს ქეშპარიტებაა, მაგრამ რა მიზეზით შევიცარიის და ძვეკასიის ერთგვარმა ბუნებამ დაბადა ერთის მხრით მოსაქმე და თან თითქო უსისხლო ადამიანი და მეორეს მხრით მოძრავი და ზანტი? ისეთს ღრმა ძილში ვართ, რომ ჩვენს ქვეყანასაც არ ვიცნობთ; ამბობდნენ, (რას არ ამბობდნენ ამ წუთსოფელში ანხლი ენები!). ამბობდნენ, რომ ერთს ჩვენებურ კაცს ალაზნის მინდერის ნახვა მონდომებოდა; შეაკმაზინა ცხენი, პირჯვარი დაიწერა და გასწია. ბევრი იგზაურა თუ ცოტა—არ ვიცი; ის კი ვიცი, რომ ალაზნის კი არა, ცხენის-წყლის პირს მიადგა და წამოიძახა: „მართლა, რომ მშვენიერებაა ეს ალაზნის მინდორიო!“

ამ პატარა შეცდომამ მე არ გამაკვირვა; ან რათ უნდა გააკვირვოს ვინმე? ბანა გამოჩენილა ჩვენში აქნობამდის ხუთი-ექვსი კაცი, რომ მოველოსთ ქვეყანა, ენახათ სად რა სიმდიდრე აქვს ჩვენ სამშობლოს? მაგრამ მაინც ყველა მხრიდან კი გვესმის; „ძვეკასია უხვად შემოკბილია ბენების სიმდიდრითაო!“ შევიცარიისი არათუ ხუთი კაცი, ხუთი-ექვსი საზოგადოება არის, რომლებსაც მიზანი აქვსთ მთებზე ასვლა.

ბანა მართა შევიცარიისი სტელოზენ თავის ქვეყნის გაცნობას? იმ კვირას საფრანგეთის სახალხო განათლების მინისტრმა გამოაცხადა, რომ ვინც მოსწავლე ყმარწვილთაგანი მოინდომებს ეკანციების დროს მთებზე ასვლას, რკინის გზის ბილეთები ნახევარ ფასად მიეცემა და სხვა ამ გვარი შემსუბუქება, რაცკი შესაძლებელი იქნებაო.

ამ წერაში მამაგონდა უფ. აკაკის ფელტონი, სადაც ამბობს, რომ ჩვენი ახლგაზღობა სამშობლოს მხოლოდ მაშინ იგონებს, როცა სამზღვარ გარეთ არისო. მაგონია, რომ მაგაში არ შესცდა, მით უფრო რომ ესთავე ვიცი, რომ თოფს ვერაფერ ამავლებინებს ხელში და ალაზნის სანახავათ ცხენით არ წავალ და ამის გამო ცხენის-წყალს არ ენახამ!

ბ. კ—სა

პარიჟი, 27 ივლისს

თუ უმდგომარეობა ისე გაიმარჯვეს ოსმალებმა, როგორც დღემდე იმარჯვებდნენ, თუ, განსაკუთრებით, მდ. მორავის ხეობებში დაჰკლდნენ და პარაჩინი და ჩუპრია აიღეს, მაშინ უეჭველია, რომ სერბია სრულდებით დაპარცებულ იქნება, შერიგების მომხრეები უფრო გამრავლდებიან და ძალა-უნებურად, დროებით მაინც არის, უნდა შესწყვიტონ ბრძოლა.

— მ. მალეთი ახლა ალბანიისაკენ აგრძელებს თურმე თავის სამხედრო ძალას. ამბობენ, რომ ჩერნოგორიის მთავარი ნიკოლაი ათი-ათასი კაცით მიდის ალბანიის სამზღვარზე ოსმალებთან შესაბმელათაო, და ბერცოგოვინაში კი ერთს კორპუსს ჯარს სტოვებსო.

ინგლისი. აგვისტოს 3-ს დახურულ პარლამენტის სხდომები. ჩვეულებისამებრ ამ დღეს პირველ მინისტრს წაუკითხავს ინგლისის კოროლეის მკეტორიის ეპისტოლე, რომელშიაც, სხვათა შორის, მოხსენებულია, რომ ყველა გარეშე სახელმწიფოებთან ინგლისს შეგობრული და კარგი განწყობილება აქვსო და რაც შეეხება სლავიანებსა და მსმალეთს შუა ბრძოლას, როცა დრო მოვა, ინგლისი მორიგებას იშუამდგომლებს და ეცდებოა, რომ სისხლის ღერა და განხეთქილება მოისპავსო.

საზარანგეთი („დროების“ კორრესპონდენცია) მორიგდენ დღე იქნება, წავიკითხე შევიცარიელი „მსროლეოთ საზოგადოების“ დღესასწაულის აღწერა. ამ შემთხვევისთვის ჩამოვიდნენ ყველა შევიცარიის კუთხებიდან ლაზანას 4,000 მეტი კაცი. სამი-ოთხი დღე იქიფეს ლაზანისათ, ახალგაზდებმა სიმარღე გამოაჩინეს, მახუცებულლებმა წარსული დღეები მოიგონეს. მთ როგორ შეექცნენ, ეს პატარა სია გაჩვენებს: 302,000 ბოთლი ღვინო დაიკალა. (არ ვიცი, რამთენს ტიკის დასცილდნენ ჩვენში 4,000 ადამიანი). წრის გაუზღობსობისათვის შემოვიდა 493,000 ფრანკი.

ამ ამბის კითხვის დროს წარმომიდგა გუნებაში შევიცარიის მშვენიერი ბუნება; ბევრჯელ დავეკირვებულვარ ერთ უცნაურ ბუნების მოვლინებას: რამთენათაც თვალს ახარებს ამ ქვეყნის ურიცხვა ლაჟვარდი ტბები, თვალ-გაღუწვდენელი ტყეები და ჭრელ-ჭრელათ გადაფენილი მთები, იმთენათ უშნო და გონჯი ეჩვენება მაყურებელს ამ დალოცვილი ქვეყნის პატრონი ხალხი, მითქვას ნახევარ გზაზე დანებოდეს ზამჩენს ერთი და იგივე ალაგის სიმშვენიერე, და სხვისთვის მიენდოს ამ ხალხის გაჩენა....

ძალა-უნებურათ შევადარე ეს ქვეყანა ჩვენ სამშობლოს და ვგონებ, რომ ბუნების სიმშვენიერით არა ვართ ნაკლები და ხალხის შნოითა, რაღა თქმა, რომ არა დაუფარდებით შევიცარიელებს.

მგება უფრო მარდი და უშიშარი ხალხიც ვიყოთ, თუ რომ სხვებსა-

ბალკანის ნახევარკუნძულის მცხოვრებთა გაჭირვება და მათი საცოდავი და შიშალოისი მდგომარეობა.

ამის მერედ უმეტესად აღგვრძნათ იქ მყოფთ კაცთ-მოყვარეობითი გრძობა და შესწირეს ყველამ შეძლების-და-გვართ ფული მათდა შესაწვენელად, რომლის ჯამი სულ ერთიანათ შესდგა 430 მან. აქედგან დაიხსრა 115 მან. და წმინდა შემოსავალი დარჩა 315 მან. ამ შემთხვევაში თანამგრძობელობა გამოაცხადეს აქაუთს მგეჭრეთა შორის: უ. ზელოზნაროვმა და ტური-ნოვმა, რომელთაც ყველა სასმელები და ხორავი ღირებულ ფასების ბეჭრით ნაკლებათ მისცეს.

ჯავ ხეთის ახალქალქის მარაში ამ ქადა საშინელი ავაზაკობა გაიმართა.

ამ ახლოს ხანში სამს ქრისტიანების სოფლებს დაეცნენ: ბზაფეთს, პონლას და მეჭრდის; ამ უკანასკნელი სოფლის სომხის მღვდელი დასჭრეს, ძა მოუკლეს და რამდენიმე კაციც სხვა დაუჭრიათ. იმედია, რომ მალე მოსპობს ჩვენი მთავრობა ამ გვარს გლეხების დამლუპავს შემთხვევებს, რომელიც განსაკუთრებით მზიანებულია ახლა, როდესაც მუშაობა იმართება და გლეხები სულ მინდერთ თუ არ იქმნებიან, შიმშილით უნდა გაწყდენ.

მთ ესეთი შემთხვევები გამეორდება კიდენ, ეს უნდა მივაწეროთ ჩილდირის თათრების მტრობას ქრისტანობისას; რადგანაც თავიანთ მზარეს ახლოს ქრისტიანები არსად სახლობენ, რომ თავისუფლად და სასტიკად დასტანჯონ, ჩვენს ხარეს გადმოდიან და აკაყოფილებენ თავიანთ ფანატიკულ მტრობასა.

ბ. მ.

უცხო ქვეყნები

ომის ამბავი. ჩერნოგორიელებს ერთხელ კრდე დაუმარცხებიათ მსმალეთის ჯარი: ამ კვირაში მოსული დეპეშა გვაცნობებს, რომ მედუნთან გაცხარებული ბრძოლა იყოვო და ჩერნოგორიის ჯარმა საშინლად დაამარცხა მამკედ-ფაშა, რომელსაც 20000 კაცი ჯარი ჰყვდა ხელ-ქვეითაო.

სერბიის მხრით კი არა ისმის რა, გარდა იმისა, რომ დენერალი ჩერნაევი ახლა აცხადებს, რომ ჩვენი ჯარი იმდენად მომზადებული არისო, რომ ხელ-ახლად შეიძლება უშიშარად დაეცნეთ მტერსაო.

ბელგრადში თან-და-თან აცხადებენ თურმე მორიგების სურვილს. მთმცა ბელგრადის ოფიციალურს გაზეთში ამას წინათ დაბეჭდილი იყო, რომ „ჩვენ წინდუხედავად და დაუფიქრებლად როდი დაგვიწყვია ომი; სანამ ამ მხიმე ნაბიჯს გადავდგამდით, ერთ წელიწადს ესჯდით, ეფიქრობდით, და ვეშადებოდითო, და ახლა თუ შევებით ოსმალებს იმ გადაწყვეტილებით, რომ ან ჩვენ უნდა ვიქნეთ, ან ისინი; ან უნდა მოვიპოვოთ სრული დაუმოკიდებლობა და თავისუფლება და ან სრულდებით დაეიხოცნეთ;“ თუმცა, ვამბობთ, ოფიციალური გაზეთი ამას იწერებოდა, მაგრამ, როგორც უკანასკნელი დეპეშები გვაცნობებს, მორიგება თან-და-თან უფრო მომეტებულ მომხრეებს პოულობს თეთი სერბიაში; და

